

Dynamische duurzaamheidsagenda Leusden 2016 - 2030

1 Inleiding

Het is misschien niet zo zichtbaar, maar onder de oppervlakte is Leusden een vitale, krachtige gemeenschap. Leusdenaren zijn trots op het groen. De lat ligt hoog als het gaat om duurzaamheid. Er is veel ondernemerszin en ontwikkelkracht. Kortom, de ingrediënten zijn aanwezig om duurzame ontwikkeling in Leusden te versnellen.

Er ligt een opdracht vanuit de gemeenteraad, om een Duurzaamheidsagenda op te stellen 'voor en door de samenleving', om die versnelling handen en voeten te geven. De gemeente realiseert zich, dat duurzame ontwikkeling alleen maar versnelt, als we de stille krachten weten te bundelen. Als mensen denken: "dit vind ik belangrijk, ik zie hier voor mijzelf een kans, ik doe mee".

De agenda is dus geen dichtgetimmerd verhaal. Zie het als een gezamenlijke theaterproductie, waar omheen allerlei initiatieven plaatsvinden. Het eindproduct is 'een duurzame gemeente'. Maar om daar te komen zijn er allerlei producties, try outs en initiatieven. Van verschillende betrokkenen: ondernemers, jeugd, werkzoekenden, migranten, ouderen, etc. De productie is nooit af.

De rol van de gemeente is vooral de *context* scheppen, waarbinnen duurzame initiatieven uit de samenleving kunnen slagen. En doen wat nodig is, om succes van *anderen* te versterken. Dat betekent dat je moet weten wat er speelt en wat initiatiefnemers nodig hebben. Dat betekent ook, dat je de successen niet kunt 'claimen'. In deze manier van samenwerken moeten we elkaar successen gunnen. Dat is ook een boodschap aan de politiek.

De rol van de gemeente is ook: opmerken waar er nog *niet* genoeg gebeurt, waar onderwerpen, gebieden of groepen onderbelicht blijven. Dan stapt de gemeente in de rol van aanjager.

In het voortraject van deze Duurzaamheidsagenda is een groot aantal gesprekken en ontmoetingen geweest. Op 8 december 2015 is een grote initiatieven-bijeenkomst gehouden. De inventarisatie van deze initiatieven is in feite de agenda van de samenleving van wat er al loopt. Een ronde van 15 verdiepende gesprekken (zie voor de deelnemers, de bijlage) heeft vervolgens een lijst opgeleverd van nieuwe acties en perspectieven voor op de agenda, die aansluiten op beweging in de samenleving. Dit overzicht is op 30 maart 2016 voorgelegd aan een groep mensen en organisaties. Zij hebben bepaald welke acties minder kansrijk zijn en hebben een prioritering gemaakt. Dit is de basis voor de agenda 2016-2030, die in juli 2016 wordt voorgelegd aan de Gemeenteraad. Dit is bepalend voor de inzet van gemeentelijke middelen.

De Dynamische Duurzaamheidsagenda bestaat feitelijk uit drie delen:

- 1 De ambities. De punten op de horizon. (Hoofdstuk 2)
- 2 Activiteiten. Wie gaat wat doen, (naast wat al wordt gedaan). (Hoofdstuk 3)
- 3 Verdeling van middelen. Welk budget is nodig in de periode 2016-2018.

De agenda is dynamisch. We hebben veel mensen betrokken, maar nog lang niet iedereen bereikt. We spraken af dat er ieder jaar een ijk-moment nodig is om samen te bepalen waar de nieuwe accenten moeten liggen. En de samenhang te vinden. Dan voelen zich wellicht ook weer andere mensen aangesproken om mee te denken. En houden we de agenda fris en actueel en van de gemeenschap.

2 Ambities 2016 - 2030

Er zijn allerlei landelijke ontwikkelingen gaande, die de Dynamische Duurzaamheidsagenda hebben geïnspireerd (par. 2.1). Het zijn algemene, landelijke ontwikkelingen die genoemd zijn of in het achterhoofd zaten, tijdens de verkennende gesprekken voor de Duurzaamheidsagenda. Deze ontwikkelingen zetten de ambities kracht bij.

De ambities (par 2.2) zijn de vuurtorens waar de Duurzaamheidsagenda zich op richt. Het zijn de toetsstenen voor de acties die staan beschreven in hoofdstuk 3. Ze worden geconcretiseerd in activiteiten voor de komende 2 jaar.

2.1 Ontwikkelingen

Relevante ontwikkelingen:

- Aandacht voor het thema voedsel: bepaal zelf wat je eet, lokaal, transparant, streekmarkten, Food festivals, korte ketens, eerlijk, fairtrade. Sommige gemeenten stellen een voedselvisie op.

- Meer aandacht voor zelfvoorzienend zijn, zelf energie opwekken, zelf voedsel verbouwen of van dichtbij halen, zelfvoorzienend en duurzaam bouwen, etc.
- Klimaattop Parijs. Klimaatzaak (25% CO2 reductie in 2020 t.o.v. 1990). Druk op CO2 reductie en om energieneutraal te worden.
- Leegstand is een kans. Leegstand groeit, maar is ook een kans. Zoals modules voor tijdelijke woningbouw, pop-up stores, etc.
- Het aantal landbouwbedrijven loopt terug en de schaalgrootte van de bedrijven neemt toe. Meer aandacht voor transparantie in het boerenbedrijf.
- Groeiende aandacht voor het landelijk gebied, gezien vanuit de stad. Rust, ruimte, groen krijgen meer waarde. Goede verbinding met de steden.
- Vergrijzing en veranderende demografie (meer tweepersoonshuishoudens). Dit stelt eisen aan woonconcepten in combinatie met techniek (comfort) en het op niveau houden van voorzieningen.
- Ontzuiling en behoefte aan nieuwe netwerken. Maatschappelijke initiatieven creëren nieuwe netwerken, die samenhang en saamhorigheid als bijproduct hebben.
- Nieuwe maakindustrie en biobased economy. Men zoekt naar het sluiten van ketens, afval is grondstof. Dit nodigt uit tot nieuwe business concepten.
- Andere bestuursstijl, zelfbestuur daar waar het kan. Bij gebiedsontwikkeling gebruik maken van de kracht van de samenleving. Gelijkwaardige samenwerking tussen gemeente en samenleving.

2.2 Ambities 2016-2030

De ambities zijn opgesteld, op basis van de gesprekken en sessies in het voortraject.

Ambities:

- In 2040 is Leusden energieneutraal, maar liever sneller.
 - o Leusden bouwt energieneutraal en circulair. Dat wil zeggen: op door de gemeente uit te geven gronden kan alleen energieneutraal worden gebouwd. Voor projecten, waarvoor planologische medewerking wordt gevraagd, worden initiatiefnemers gestimuleerd energieneutraal te bouwen.
 - o In 2020 is 20% van de lokale energievraag lokaal opgewekt.
 - o Bestaande bouw heeft in 2020 gemiddeld label B.
 - o In 2030 is 25% van de bestaande woningen NOM-gerenoveerd.
 - o In 2024 is asbest in daken verwijderd en waar mogelijk zonnepanelen erop.
- De Leusdense bedrijven investeren in de duurzame technieken die binnen 5 jaar zijn terugverdiend.
- Onder het beeldmerk 'Made in Leusden' is zichtbaar wat er in Leusden geproduceerd wordt en op welke manier. Leusden 'maakt' bewust en transparant, met aandacht voor het sluiten van kringlopen (circulair). Er is zicht op initiatieven gericht op biobased economy.
- De gemeente koopt bewust waar mogelijk: lokaal, duurzaam en sociaal.
- Voedsel is een verbindend thema. 20% van de lokale voedselvraag, wordt lokaal geproduceerd en lokaal verkocht in 2030.
- Scholen in Leusden zijn vanaf 2017 afvalloos v.w.b. restafval.
- Inwoners produceren in 2030 maximaal 25 kg afval per persoon per jaar.
- De kringlopen worden zoveel mogelijk gesloten (afval is grondstof).
- De biodiversiteit neemt toe tussen 2016 en 2030 en Leusden is toegerust op de klimaatverandering (in de zin van waterberging in het verstedelijkte gebied).
- De ecologische voetprint is verkleind, mensen weten hoe dat kan.
- Vervoer vindt plaats met zo min mogelijk uitstoot van schadelijke stoffen.
- Het aantal duurzame initiatieven uit de samenleving neemt toe. Leusdenaren voelen zich uitgedaagd om initiatief te nemen en worden desgewenst gefaciliteerd bij het realiseren van de initiatieven.

Met bovengenoemde ambities zegt de samenleving te streven naar een duurzaam Leusden. Daarbij zijn gezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving belangrijk, zodat de aarde aan onze kinderen kan worden doorgegeven. De samenleving levert een zichtbare en concrete bijdrage aan een kleinere ecologische voetprint. Dit gebeurt op basis van een gelijkwaardige relatie tussen samenleving en overheid.

3 Activiteiten voor op de agenda

Uit de gesprekken en inventarisaties zijn vier clusters van activiteiten gedestilleerd, die ervoor zorgen dat de duurzaamheidsambities worden gerealiseerd.

1. Energie en duurzaam bouwen
2. Made in Leusden - lokale en circulaire economie
3. Biodiversiteit en duurzame leefstijl
4. Ondersteuning van duurzame initiatieven uit de samenleving

Er zijn binnen deze clusters veel verschillende activiteiten genoemd. Deze zijn verzameld in een apart werkdocument. Op de Duurzaamheidsagenda zijn activiteiten teruggekomen, die door de betrokkenen als prioriteit werden genoemd.

Belangrijk is, dat we de samenhang en de dwarsverbanden in de gaten houden. Tegelijk moeten we ook snel enkele concrete, aanstekelijke resultaten laten zien. Ook dat droeg bij aan de keus voor deze activiteiten:

3.1 Energie en duurzaam bouwen

De stichting IkWilWatt is opgericht voor de uitvoering van het Leusdens Energieakkoord (2014). Richtpunt is 11 kiloton CO₂ besparing in 2020 (ten opzichte van 2014). IkWilWatt bestaat uit 17 lokale partners. Uit het Energieakkoord volgen verschillende acties en maatregelen. In het kader van de Duurzaamheidsagenda komen daar de activiteiten bij, of krijgen scherpere profilering. De activiteiten zijn te clusteren in 3 delen: 1) Lokale energie opwekking, 2) Verduurzaming bestaande bouw en 3) Project Terugverdiend in 5 jaar. Om deze activiteiten te faciliteren, zijn ook genoemd 4) het vergroenen van de leges en 5) het financieren van duurzaamheidsinvesteringen.

3.1.1 Energieopwekking

Uitgangspunt in de Duurzaamheidsagenda is dat 20% van de Leusdense energievraag in 2020 lokaal wordt opgewekt. Uit de gesprekken lijkt er draagvlak te bestaan voor het op relatief grote schaal gezamenlijk en lokaal opwekken van energie voor en door de Leusdense inwoners en bedrijven.

Naast de stichting IkWilWatt wordt een Leusdense energiecoöperatie opgericht. (Deze is reeds in voorbereiding, maar nog niet officieel gestart.) De coöperatie nodigt partijen (boeren, bedrijven, gemeente) uit die bijvoorbeeld een groot dakoppervlak hebben om een groot aantal zonnepanelen te plaatsen. Leusdenaren kunnen lid worden en voor een specifieke locatie panelen kopen (bijvoorbeeld Zon op De Korf, of Zon op Gemeentehuis, Zon op de boerderij, Zon op .. een groot bedrijfspand, etc.). Hierdoor ontstaan op zichzelf staande deel- of doelcoöperaties, die worden gefaciliteerd door de Energiecoöperatie. Deze 'not for profit' organisatie wordt zo opgezet, dat deze na de opzetfase financieel zelfstandig is. De vorm is (opwek)techniek onafhankelijk.

Als vormen van opwekken in Leusden zijn genoemd:

- Zon op daken van particulieren, WSL-panden, bedrijfspanden en stallen (inclusief asbestsanering)
- Windmolens
- Biomassakachel (pellets)
- Biovergisting

3.1.2 Verduurzaming bestaande bouw

Bestaande bouw

De meeste korte termijn duurzaamheidswinst is te halen in de bestaande bouw. Uitgangspunt is om mensen te verleiden zelf de eigen woning te verduurzamen (zelf aan de slag). Het moet mensen zo makkelijk mogelijk gemaakt worden. Dat kan, door informatie te verstrekken via het bestaande energieloket van IkWilWatt, waar praktische persoonlijke informatie en hulp gegeven kan worden. Maar ook door met het fonds Duurzaamheidsleningen de financiële drempel zo laag mogelijk te maken (zie 3.1.5). Het fonds Duurzaamheidsleningen wordt hiervoor vergroot.

Met de Woningstichting Leusden (WSL) worden prestatieafspraken gemaakt over het verduurzamen van de bestaande voorraad huurwoningen naar energielabel B in 2020. De WSL werkt aan een plan om voor bepaalde type woningen naar nul-op-de-meter te gaan. Voor nieuwe huurwoningen wordt uitgegaan van een energielabel A++.

Vallei Horstee en LTO staan in contact met de Leusdense boeren die op verschillende manieren energie kunnen besparen (zo bleek uit een eerdere scan) en die open staan voor zelf stroom opwekken eventueel in combinatie met asbestsanering. In het kader van de Duurzaamheidsagenda wordt hier een impuls aan gegeven. Vallei Horstee, LTO komen in overleg met IWW met een plan.

Nieuwbouw

De ambitie is: nieuwbouw is duurzaam, dus energieneutraal en waar mogelijk circulair. Dat geldt voor de drie nieuwe schoolgebouwen, dat geldt voor nieuwbouw van woningen en voor het nieuwe gemeentehuis. Als de gemeente eigenaar is van de grond, wordt alleen energieneutraal gebouwd. Is de gemeente geen grondeigenaar, dan worden initiatiefnemers actief gestimuleerd energieneutraal te bouwen. IkWilWatt kan hier adviserend in optreden.

3.1.3 Project Terugverdiend in 5 jaar

De Wet Milieubeheer verplicht bedrijven energie- en duurzaamheidsinvesteringen te doen die binnen 5 jaar zijn terugverdiend. De gemeente kan met een project 'terugverdiend in 5 jaar' bedrijven hierbij van dienst zijn, door hen actief te benaderen, gezamenlijk de mogelijkheden te verkennen en gezamenlijk op te trekken op zoek naar schaalvoordeel. Inhoudelijk is IkWilWatt betrokken, om te be-

schouwen wat de bedrijven per locatie voor mogelijkheden hebben. Binnen het project wordt gezocht naar schaalvoordeel door bijvoorbeeld gezamenlijk in te kopen. Ook de Bedrijvenkring Leusden (BKL) heeft hierin een rol op het gebied van advies en communicatie.

In 2016 zijn hiervoor de eerste 26 bedrijven actief benaderd door de Regionale Uitvoerings Dienst (RUD). Naast deze bedrijven kunnen ook andere bedrijven aansluiten. De ervaringen worden actief gedeeld met de overige bedrijven voor opschaling in 2017.

3.1.4 Vergroenen van de leges

De gemeente kan groene investeringen de wind in de zeilen geven, door onderscheid te maken in leges-kosten. Voorgesteld wordt dat de gemeente minder leges zal heffen en gemakkelijker vergunningen zal verlenen als het gaat om duurzaamheidsmaatregelen. Dat geldt bij zowel verduurzamen bestaande bouw als bij nieuwbouw.

3.1.5 Financiering van energie initiatieven

Het huidige fonds voor de duurzaamheidsleningen bevat € 200.000, waarvan € 125.000 tot eind 2016 revolverend is. Het fonds is bedoeld voor woningeigenaren die maatregelen nemen op het gebied van duurzame energie of energiebesparing. Het fonds is de afgelopen jaren succesvol gebleken, er werd veelvuldig beroep op gedaan en het fonds is bijna uitgeput. In het kader van de Duurzaamheidsagenda wordt voorgesteld het fonds naar € 400.000 op te hogen en permanent revolverend te maken. Hiermee is het een belangrijk instrument voor versnelling op het gebied van duurzame energie.

Naast de bovengenoemde voorziening, zijn er verschillende andere vormen van financiering van energie initiatieven. De provincie Utrecht heeft bijvoorbeeld het Nul op de meter renovatiefonds <https://www.provincie-utrecht.nl/loket/subsidie/@300669/nul-meter-%28nom%29/> en landelijk is er de nieuwe Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE) voor bedrijven en particulieren <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/investeringssubsidie-duurzame-energie>. En daarnaast is er een toenemend aantal crowdfunding initiatieven, waarbij particulieren investeren in energieprojecten. Hier ligt een inventarisatietaak voor IkWilWatt in samenwerking met de gemeente om deze mogelijkheden te zoeken en te helpen toepassen op de Leusdense situatie.

3.1.6 Samenvattend

Activiteit	Aanjager	Rol van de gemeente	Extra geld 2016-2018
Oprichten Energiecoöperatie voor het lokaal opwekken van elektriciteit. Actie plan en uitvoering Energiecoöperatie	IkWilWatt en/of energiecoöperatie(s)	Facilitering met kennis en geld	Ja, dit is een activiteit die extra inspanning vereist
Energieloket voortzetten als kenniscentrum voor verduurzaming bestaande bouw particulieren en bedrijven tot 2020.	IkWilWatt	Voortzetten bestaande contract t/m 2020	Nee, dit is onderdeel van het huidige contract
Project 'Terugverdiend in 5 jaar'. IWW en BKL faciliteren met kennis en netwerk	Gemeente	RUD is uitvoerder	Nee, dit is onderdeel van de bestaande overeenkomst
Nieuwbouw (ook scholen) energieneutraal en circulair	WSL, Voila	Schept de kaders	Nee, hiervoor is dekking in Onderwijshuis vestingsplan
Nul-op-de-meter bestaande bouw, campagne (v.a. 2017)	IWW, WSL	Schept juridische kaders	Nee, dit is voor IWW binnen het bestaande contract
Vergroenen leges voor maatregelen en verruimen ruimtelijke kaders / procedures o.g.v. duurzaamheid	Gemeente	Uitvoering	Ja, apart voorstel volgt begin 2017
Vergroten fonds duurzaamheidsleningen naar € 400.000,- revolverend tot 2030	Gemeente	Uitvoering	Ja, komt niet ten laste van de € 50.000, maar apart voorstel inzake leningen
Totale budget			€ 50.000,-

3.2 Made in Leusden - lokale en circulaire economie

Steeds mensen hechten eraan, dat voedsel en andere producten die in Leusden en omgeving worden geproduceerd, gemakkelijker verkrijgbaar zijn. Meer mensen willen korte lijnen tussen productie en

consumptie en dat afvalstromen weer worden gebruikt voor nieuwe producten. Men wil ook meer inzicht in hoe er wordt geproduceerd. Het motto 'Made in Leusden' staat hiervoor symbool.

Made in Leusden gaat ook over het beter benutten van het 'overschot'. Benutten van restmateriaal van bedrijven bijvoorbeeld. Er valt ook leegstand onder. De leegstaande panden bieden ook kansen voor (tijdelijke) woningbouw, innovatieve start-ups en andere toepassingen die op duurzame leest zijn geschoeid.

3.2.1 Voedselproductie en consumptie

Voedsel is een verbindend thema. Veel maatschappelijke vraagstukken raken aan voedselbeleid (gezondheid, biodiversiteit, sociale integratie, etc.). In de Duurzaamheidsagenda is een verkenning opgenomen van wat een voedselvisie voor Leusden zou kunnen betekenen.

De inschatting is van de betrokken partijen, dat steeds meer mensen lokaal/regionaal voedsel zouden willen kopen, of in ieder geval, zo lokaal als mogelijk en ook duurzaam (gezond, eerlijk, bio, streek, fair trade). Dit biedt kansen voor een lokale Voedsel/streekmarkt (a la Amersfoort, Food Festival, etc.) met voedsel (groenten, fruit, ijs, melk, eieren, etc.) en ook non food uit de streek. De schaalgrootte van een markt in Leusden vraagt waarschijnlijk wel om samenwerking met Amersfoort, die al een streekmarkt heeft (Het Lokaal). De verkoop zou gesteund kunnen worden door verkoopkanalen bij grote bedrijfsrestaurants in Leusden, de Pop-up store en een duidelijk zichtbaar netwerk van verkoop aan huis bij de boer. De Groene Belevens, O-gen, Vallei Horstee en LTO hebben zicht op het netwerk van producenten en hierover reeds nagedacht. In de Duurzaamheidsagenda is opgenomen dat een plan wordt gemaakt door De Groene Belevens voor een dergelijke markt. Dat houdt ook in: het vinden van financieringspartners.

Goede communicatie (over productie als verkoop) moet ervoor zorgen dat producent en consument meer naar elkaar toe groeien. Twee Leusdense boeren zijn aangesloten bij Vallei Boer Bewust. Dit label is opgericht door LTO en O-gen, voor boeren die zich willen profileren als 'transparant bedrijf met aandacht voor duurzaam ondernemen'. Deze kring boeren werkt hard aan transparantie en meer begrip voor de sector. Het past bij de agenda, om zowel meer boeren als klanten hiervoor te interesseren. Net zoals rond de activiteiten van Vallei Horstee in dit kader. In de communicatie rond de Duurzaamheidsagenda wordt dit meegenomen.

3.2.2. Made in Leusden – circulaire economie

Belangrijk is om de circulaire economie een zichtbare plek te geven in de Duurzaamheidsagenda. Het Kringloop Centrum Leusden heeft al twee soorten upcycle ateliers voor het maken van producten door mensen met afstand van de arbeidsmarkt (textiel-atelier en ICT-atelier), die hiervoor model staan. Het mes snijdt aan twee kanten: reststromen worden vermaakt tot nieuwe mooie producten en mensen uit Leusden hebben arbeid die bij hen past (sociale duurzaamheid). De ervaring leert dat een beeldmerk heel belangrijk is. Dit zou ook kunnen zijn Made in Leusden.

Om de beweging kracht bij te zetten werden twee acties gekozen:

- 1 Opzetten van een (of meer) nieuw upcycle ateliers: Bijvoorbeeld voor de reststroom van een Leusdens bedrijf, dat wordt omgevormd tot nieuwe creatieve producten. En/of rondom het oude gemeentehuis van Leusden, dat wordt afgebroken. Gekeken wordt welke reststromen kunnen worden gebruikt voor een serie nieuwe producten, voor het nieuwe gemeentehuis, of voor de verkoop. Bijvoorbeeld van de oude lampen die worden 'gepimpt', kasten gemaakt van de tafelbladen van oude bureaus, of bouw materiaal dat tot nieuwe baksteen kan worden gemaakt. Hiertoe wordt een scan gemaakt door of in nauwe samenwerking met het KCL. Waarbij in het geval van het oude gemeentehuis wordt aangegeven, dat het het aanbestedingsproces niet mag verzwaren.
- 2 Opzetten van een pop-up store, als verkoopkanaal voor lokale producten, en ter vitalisering van het winkelcentrum. De Duurzaamheidsagenda maakt ruimte voor een experiment in Leusden met de Pop-up store Oud Nieuws van Kringloopcentrum Amersfoort-Leusden (nu tijdelijk in het centrum van Amersfoort). In de Pop-up Store Oud Nieuws worden vintage spullen verkocht. Vintage producten zijn populair onder jongeren / jong volwassenen. Vintage is duurzaam, authentiek, persoonlijk en 'met een verhaal'. Oud Nieuws richt zich dus zeker ook op de jongeren.

3.2.3 Samenvattend

Activiteit	Aanjager	Rol van de gemeente	Extra geld 2016-2018
Opzetten netwerk van voedsel- en andere producenten. Zichtbaar maken wat in Leusden en omgeving wordt geproduceerd	De Groene Belevens		Ja, dit ter voorbereiding op de streekmarkt

Opstellen van een Plan van aanpak met begroting voor en organiseren en draaiend houden van een lokale streekmarkt in combinatie met andere kanalen, zoals bedrijfsrestaurants en kantine gemeentehuis of pop-up store	De Groene Belevenis	Netwerk ter beschikking stellen, meewerken aan co-financiers	Ja, co-financiering met o.a. Leader
Eerste schets van een Voedselvisie en wat deze voor Leusden zou kunnen betekenen (projectvoorstel met begroting)	De Groene Belevenis, Vallei Horstee		Nee, gaat om het maken van een voorstel
Onder de aandacht brengen van Vallei Boert Bewust en andere activiteiten tbv het verkleinen van de afstand boer-consument	LTO, Vallei Horstee	Meenemen in de communicatie	Nee, past binnen de bestaande contracten
Opzetten (en gezond houden) up-cycle ateliers (inclusief een met reststroom Leusdens bedrijf en/of duurzaam ontmantelen van oude gemeentehuis)	Kringloopcentrum Leusden	Meedenken en werken aan reststromen oude gemeentehuis, meewerken aan co-financiering	Ja, co-financiering met oa Fondsen
Opzetten pop-up store	Kringloopcentrum Leusden	Schept de juridische ruimte (leegstaand pand) Meewerken aan co-financiering	Nee, evt. co-financiering
Totale budget			20.000

3.3 Groen en Duurzame Leefstijl

3.3.1 Educatie en scholen

Er is een duidelijke behoefte aan educatie/voorlichting/informatie op het gebied van duurzaamheid. Vooral om mensen te enthousiasmeren om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan. De kunst is om duurzaamheid leuk, gemakkelijk en innovatief te maken. Dat kan door het te combineren met begrippen als toekomstgericht, levensloopbestendig wonen, zelfvoorzienend zijn, innovatie, etc. De Groene Belevenis is hiervoor reeds aan de slag.

Daarnaast is de aandacht gericht op scholen. Gezonde voeding op scholen is genoemd. De kwaliteit van zelf meegebrachte voeding is laag en veel kinderen leren thuis weinig over gezonde voeding. De mogelijkheid is geopperd om gezonde voeding op school aan te bieden c.q. erover te leren. Hiervoor wordt nu nog geen extra actie voorzien in het kader van de Duurzaamheidsagenda, maar het heeft de aandacht.

De afvalloze school prikkelt de fantasie. De afvalveroorzakers zijn vooral de ouders, die wegwerpverpakkingen meegeven voor etenswaar. Zowel door de Jeugdgemeenteraad als door de scholen is geopperd om te werken aan de afvalloze school. Door DGB en Voila is een pilot in voorbereiding op 3 scholen. In het kader van de Duurzaamheidsagenda wordt gekeken naar opschaling.

3.3.2 Versterken biodiversiteit

Uit de gesprekken met partners van de Duurzaamheidsagenda blijkt dat zij graag sterker willen inzetten op maatregelen gericht op het verhogen van biodiversiteit. Leusden is groen en dat willen mensen zo houden. Versteende gebieden zijn ook nog niet toegerust op de klimaatverandering, vooral als het gaat om waterberging. Operatie Steenbreek (bestrating eruit en beplanting erin) is hier genoemd als mogelijke oplossing als het gaat om betegelde particuliere tuinen.

De gemeente en andere grondeigenaren kunnen bijdragen door braakliggende terreinen en groenranden in te zaaien met bijenmengsels.

3.3.3 Mobiliteit

Op de Duurzaamheidsagenda staat het verhogen van het gebruik van de fiets tussen station Amersfoort en de Leusdense bedrijven. Dat zou wellicht kunnen door het aanbieden (huren/lenen) van elektrische fietsen. Hier ziet de Duurzaamheidsagenda een rol voor U15, om grote bedrijven te verleiden.

Het stimuleren van fietsgebruik tussen de bedrijventerreinen en het centrum van Leusden is ook gewenst. Zeker als dit wordt gekoppeld aan een systeem van kortingspunten bij lokale middenstand. Dit bestaat al, maar mag onder de bedrijven een nieuwe impuls.

Ook is het stimuleren van duurzaam vervoer in het algemeen genoemd. Dit is onderdeel van de Bestuursopdrachten, Fietsplan en Elektrisch rijden, van de gemeente die apart invulling krijgen.

3.3.4 Samenvattend

Activiteit	Aanjager	Rol van de gemeente	Extra geld 2016-2018
Project Afvalloze scholen, uitwerken en uitvoeren plan	Voila ism Jeugd-gemeenteraad en DGB		PM voorstel jeugd-gemeenteraad
Operatie Steenbreek	DGB ism CML, WSL en waterschap Vallei en Eem		Ja, extra activiteit
Inzaaien bijmengsels braakliggende grond	Grondeigenaren	en gemeente	Nee
Fietsverbindingroutes tussen station Amersfoort en Leusden en tussen bedrijventerreinen en Leusden centrum promoten bij bedrijven en eventueel extra stimuleren door inzet elektrische fietsen	U15	Meedenken	onderdeel aparte Bestuursopdracht
Stimuleren duurzaam vervoer algemeen	Gemeente, IWW	Aparte bestuursopdrachten	Nee, onderdeel Bestuursopdrachten
Totale budget			5.000

3.4 Ondersteuning van duurzame initiatieven uit de samenleving

3.4.1 Platform voor maatschappelijk initiatief

Duurzame ontwikkeling in Leusden gaat pas echt versnellen, als we mensen en bedrijven uitnodigen om zelf met initiatieven te komen. En als we het realiseren van die initiatieven zo gemakkelijk mogelijk maken. Dit is een belangrijke pijler onder de Duurzaamheidsagenda. De volgende maatregelen / activiteiten gaan dat stimuleren:

- **Maatschappelijke marktplaats**
Een maatschappelijke marktplaats is een digitaal platform, waar mensen met duurzame initiatieven kunnen vinden wat ze nodig hebben. Zoals geld, menskracht, advies, spullen, vergaderplek, etc. Het is een middel om vraag en aanbod rond maatschappelijk initiatief zichtbaar – dus vindbaar – te maken. Hierdoor worden initiatieven ook minder afhankelijk van de gemeente. De gemeente heeft ervaring met WijZijnLeusden, dat per 1 juli zal stoppen. Vanuit deze ervaring kan gekeken worden naar iets nieuws (dat kan zijn: aansluiten bij een bestaand platform, of eventueel een nieuw platform maken). Belangrijk is te realiseren, dat voor werken vanuit Samenleving Voorop, het nodig is dat de gemeente goed zicht heeft op waar het al beweegt en wie daar bij betrokken is. Hierdoor kan zij haar eigen acties beter afstemmen. Het platform moet hierbij helpen en is dus óók een instrument van de gemeente.
- **Ontmoeting**
Alleen een digitale marktplaats is niet genoeg. Belangrijk is om ontmoetingen te organiseren tussen vraag en aanbod, zoals de Matchbeurs nu al laat zien. Dat versterkt ook het platform. Voorgesteld wordt jaarlijks een ontmoeting te organiseren voor duurzame maatschappelijke initiatieven in Leusden. Hier wordt feitelijk de Duurzaamheidsagenda opnieuw beschouwd. Hier is te zien waar de Leusdense samenleving mee bezig is. Hier wordt de samenhang gevonden. Worden mensen verleid om mee te doen aan nieuwe dingen. Hier kan vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Hier kunnen werksessies en andere leermethoden worden aangeboden. De bijeenkomst van 8 december 2015 met vele tientallen initiatieven is hiervan een voorbeeld. In het kader van de Duurzaamheidsagenda kan deze vorm worden uitgebouwd tot een jaarlijks festival.

3.4.2 Facilitering van duurzaam maatschappelijk initiatief

Er komen meer initiatieven tot wasdom, als mensen gemakkelijk ondersteuning vinden. Ondersteuning in de vorm van advies: over conceptontwikkeling, business plan maken, organisatievorm kiezen, financiering vinden, marketing bepalen, etc. Er zit in Leusden veel ontwikkelkracht (meer dan 2000 zzp-ers, vooral in de creatieve hoek). Zij zouden veel kunnen betekenen voor de initiatieven. Dat kan en hoeft niet altijd gratis. Er wordt een **vouchersysteem** uitgewerkt, waarmee initiatiefnemers zelf de hulp kunnen

'inkopen' die zij zoeken. Dit vouchersysteem zou gekoppeld (en bekostigd) kunnen worden aan de financiering van duurzame initiatieven. Als de initiatiefnemer of de subsidieverstrekker vindt dat het initiatief nader uitgewerkt dient te worden, is er de mogelijkheid specifieke expertise in te huren met een voucher, dat wordt bekostigd uit de subsidiepot.

Financiering is een belangrijke vorm van faciliteren. De gemeente steunt duurzame initiatieven eenmalig met een subsidie van maximaal € 500,-. De uitvoering van de regeling ligt bij De Groene Belevens en blijft op dit moment in zijn huidige vorm bestaan. Wel is de regeling nu nog gebaseerd op de speerpunten uit het Milieu Beleidsplan. Deze worden aangepast aan de opzet van de Duurzaamheidsagenda. Tevens kan de controle van de regeling meer in de samenleving worden gelegd, door begunstigden te verplichten te bloggen over hun initiatief op de ontwikkelen platform. Hierdoor krijgt de regeling ook meer aandacht en het initiatievenplatform meer traffic.

Daarnaast is er de mogelijkheid van projectsubsidie als het initiatief een relatie heeft met sociaal domein. De uitvoering voor deze regeling van het Fonds Samenlevingsinitiatieven ligt bij de Welzijnsorganisatie Larikslaan 2. Voorgesteld wordt deze te verruimen tot ook initiatieven op het gebied van duurzaamheid. De meeste initiatieven dragen bij aan netwerken in de buurt en hebben dus ook een sociale waarde.

Als je een goed, duurzaam idee hebt, moet de hulp (in welke vorm dan ook) gemakkelijk vindbaar zijn. Handig is een herkenbare duidelijke 'voorkeur' voor initiatiefnemers, waarachter informatie te vinden is over advies, marktplaats en financiering. Maar ook via andere kanalen zou deze informatie gemakkelijk toegankelijk moeten zijn. Een communicatieplan kan hierin voorzien en maakt onderdeel uit van de Duurzaamheidsagenda.

3.4.3 Samenvattend

Activiteit	Aanjager	Rol van de gemeente	Extra geld 2016-2017
Beknopt communicatieplan maken voor de verschillende vormen van facilitering van initiatieven.	Z-Point	Meedenken	Ja, voor het opstellen van het plan
Vouchersysteem voor ondersteuning	Gemeente	Uitwerken systeem	Ja, voor het maken plan
Jaarlijkse ontmoeting (festival) voor maatschappelijke / duurzame initiatieven en partijen die daarbij een rol (kunnen) spelen.	DGB		Ja, co-financiering voor het festival
Opzetten van een digitale marktplaats. Verkenning van de mogelijkheden en schetsen van een oplossing	Z-point		Ja, voor een verkenning/ voorstel
Totale budget			€ 15.000

4 Organisatie en communicatie

4.1 Organisatie

Per cluster zijn er aanjagers nodig, partijen die de verantwoordelijkheid nemen voor de realisatie van de doelen. Uiteraard zijn per cluster veel meer partijen betrokken. Er is gesproken met diverse partijen om te vragen welke rol zij kunnen en willen hebben in de uitvoering van de agenda, maar er zijn ongetwijfeld nog veel partijen niet gesproken, die wel een rol zouden kunnen/willen spelen. De rollen die nu worden voorzien, staan vermeld in bovenstaand hoofdstuk.

Voor het levend houden van de agenda en om samenhang te behouden, is het belangrijk om een kleine werkgroep Duurzaamheidsagenda in het leven te roepen. De kern bestaat uit een kleine groep personen: een medewerker van de gemeente en een aantal aanjagers buiten de gemeentelijke organisatie.

4.2 Communicatie

De Duurzaamheidsagenda is een uitnodiging aan de samenleving om samen Leusden duurzamer te maken. Zie het als een theaterproductie. De uiteindelijke productie is een duurzame samenleving. Er wordt aan gewerkt door een grote groep mensen, in allerlei allianties, er zijn try-outs en verschillende initiatieven er omheen. De eigenlijke productie is nooit af.

De creatieve vertaling van de agenda naar communicatie bestaat uit een poster, een aftrap-evenement in Leusden en een agenda-website.

De Poster wijst mensen op het bestaan van de agenda. Het maakt gebruik van het logo (groen blaadje) dat is ontworpen door een Leusdenaar, in het kader van de Duurzaamheidsagenda. Op de poster staat vermeld wat er gaande is, waar je moet zijn (site) en wat je kunt doen. De poster wordt gemaakt in aanplakformaat (denk aan abri's, speciale plakplaatsen) en in kleinere formaten voor bulletinboards en eventueel handouts.

Het Evenement is de gezamenlijke aftrap van de Agenda. Er wordt een evenement georganiseerd op van het najaar. Met muziek, (kinder)toneel, standupcomedy, sprekers, filmpjes, etc. Er zijn ook tal van kramen met informatie over de diverse initiatieven. Hier kan men ook 'intekenen' om actief te gaan deelnemen (bijvoorbeeld om deel te nemen aan zonnepanelen project).

Na een jaar volgt het vervolgevenement. Weer levendig aangekleed en nu met de presentatie van de diverse ontwikkelingen. Voor deze aankondiging kan dan een vervolgposter worden ontworpen.

De Agenda-site is een simpele site waarop, in overzichtelijke groepen, de diverse initiatieven worden vermeld, met doorklik of rollover functie waarbij in een popup-venster meer informatie, ontwikkelingen en belangrijke data worden vermeld.